

اقدام علمی امام صادق (علیه السلام):

فاطمه نوروزی

اقدام علمی امام صادق (علیه السلام) برای ترویج تشیع، معرفی «بنی عباس» و پرورش نیروهای مجاهد بود. امام صادق (علیه السلام) باید دست به یک ابتکار خیلی عالی بزند: اول باید تبلیغات خود را از نو شروع کند. زمینه‌های فکری را آماده کند و مردم را با این حقیقت، یعنی غصب خلافتی که بنی عباس، این مدعیان هاشمی‌گری و مخالفان دین بنی‌هاشم به جای «بنی‌امیه» کرده‌اند، آشنا سازد. اول باید بشناساند که این‌ها فاسق‌اند، فاجرند، دروغ‌گویند؛ البته از راهش.

ثانیاً باید طرز فکر تشیع را، یعنی آن طرز فکری که امام صادق (علیه السلام) در رأس آن قرار گرفته و تشیع زنده به آن طرز فکر است، بین مردم ترویج کند. ثالثاً لازم است، آن جمعیتی را که کنار دست او باید بایستند، حرکت و قیام کنند، زمینه را از دست دشمن بگیرند و بر اوضاع تسلط پیدا کنند، پرورش دهد و تربیت کند. امام صادق (علیه السلام) مشغول همه این کارها بود. اول مسئله تبلیغات بود. هنوز در حدود شام و در مقرّ خاندان بنی‌امیه مردمی وجود داشتند که به‌خصوص برای خاندان امیرالمؤمنین (علیه السلام) هیچ رتبه و منزلتی، بلکه هیچ سهمی از اسلام قائل نبودند. تعجب می‌کنید؟ بنی‌امیه تبلیغات را به جایی رسانده بود که مردم معتقد شده بودند علی (علیه السلام) نه فقط از اسلام نیست، بلکه ضد اسلام است. معلوم بود که بنی‌عباس هم که روی کار بیایند از سلسله بنی‌علی، یعنی از دشمنان واقعی خود دفاع تبلیغاتی نخواهند کرد. امام صادق (علیه السلام) باید این‌ها را درست کند. امام صادق (علیه السلام) باید اول آن مردمی را که در واقعه کربلا جشن گرفتند، برای کشته‌شدن حسین بن علی (علیه السلام) نذر کردند و دشمنان خونین، بنیادی و روحی خاندان امیرالمؤمنین‌اند، روشن کند.

شما ببینید اصلاً تبلیغاتی که در آن روز علیه خاندان پیغمبر (صلی الله علیه وآله) وجود داشته چه تبلیغاتی بوده است؟ با دانستن چنین زمینه‌هایی است که نقش امام صادق (علیه السلام) و مسئولیت اسلامی جعفر بن محمد (صلوات الله علیه) از نظر خود شما روشن می‌شود (خامنه‌ای، ۱۴۰۰: ۱۹۹).

اقدام مبارزاتی امام صادق (علیه السلام)

امام صادق (علیه السلام) مرد مبارزه بود، مرد علم و دانش بود و مرد تشکیلات بود. اما مرد علم و دانش بودنش را همه بسیار شنیده‌اید؛ محفل درس امام صادق و میدان آموزشی که آن بزرگوار به وجود آورد، هم قبل از او و هم بعد از او، در تاریخ زندگی امامان شیعه بی نظیر بود. همه حرف‌های درست اسلام و مفاهیم اصیل قرآن که در طول یک قرن و اندی تحریف شده بود به وسیله مغرضان و مفسدان یا جاهلان، همه آن‌ها را امام صادق (علیه السلام) به شکل درست بیان کرد. همین هم موجب شد که دشمن از او احساس خطر کند. اما مرد مبارزه بودنش را کمتر شنیده‌اید.

امام صادق (صلوات الله علیه) مشغول مبارزه‌های دامنه‌دار و پیگیر بود. مبارزه برای به وجود آوردن زمینه‌ای که بنی‌امیه را از میان ببرد و به جای آن‌ها حکومت علوی را که همان حکومت راستین اسلامی است، بر سر کار بیاورد. هنگامی که پیروزی او بر بنی‌امیه حتمی بود، بنی‌عباس به عنوان جریانی مزاحم و فرصت طلب آمدند و میدان را گرفتند. و بعد از آن، امام صادق هم با بنی‌امیه و هم با بنی‌عباس مبارزه کرد. این در زندگی امام صادق برای کسی که دقت و مطالعه کند، آشکار است. اما آن بعد سوم را که اصلاً بسیاری نشنیده‌اند، این است که امام صادق (صلوات الله علیه) تشکیلات عظیمی از مؤمنان به خود و از طرف‌داران جریان حکومت علوی در سراسر عالم اسلام، از اقصای خراسان و ماوراءالنهر تا شمال آفریقا، به وجود آورده بود. تشکیلات یعنی چه؟ یعنی اینکه وقتی امام صادق اراده می‌کند آنچه را که او می‌خواهد بدانند، نمایندگان او در سراسر آفاق عالم اسلام به مردم می‌گویند تا بدانند. یعنی از همه‌جا و جوهات و بودجه برای اداره مبارزه سیاسی عظیم آل علی جمع کنند. یعنی وکلا و نمایندگان او در همه شهرها باشند که مردم و پیروان امام صادق به آن‌ها مراجعه کنند و تکلیف دینی و همچنین تکلیف سیاسی خود را از آن حضرت پرسند.

تکلیف سیاسی هم مثل تکلیف دینی واجب‌الاجراست. آن کسی که برای ما واجب‌الاطاعه و ولی امر است، فتوای مذهبی و اسلامی‌اش در باب نماز، زکات، روزه، بقیه واجبات با فتوای سیاسی‌اش و فرمان سیاسی‌اش در زمینه جهاد، روابط سیاسی، روابط داخل کشور و همه مسائل، یکسان است؛ همه واجب‌الاطاعه است.

فرازهای مهم و برجسته زندگی امام صادق (علیه السلام)

- تبیین و تبلیغ مسئله امامت؛
- تبلیغ و بیان احکام دین به شیوه فقه شیعی و نیز تفسیر قرآن به روال بینش شیعی؛
- ایجاد تشکیلات پنهانی ایدئولوژیک سیاسی (خامنه‌ای، ۱۳۹۸: ۳۱۷).